

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRONOMICE ȘI
MEDICINĂ VETERINARĂ BUCUREȘTI**

**FACULTATEA DE MANAGEMENT, INGINERIE ECONOMICĂ ÎN
AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ**

TEZĂ DE DOCTORAT

***Cercetări privind evoluția formelor de exploatații
agricole și rezultatele economico-financiare ale
acestora în județul Buzău***

**Conducător științific:
Prof. univ. Dr. OANCEA MARGARETA**

**Doctorand:
Ing. CĂLIN V. VALENTINA**

2005

CUPRINS

INTRODUCERE.....	3
Capitolul 1. Analiza succintă a evoluției agriculturii în România în perioada 1989-2003.....	8
1.1. Caracterizarea fondului funciar din România.....	12
1.2. Structura unităților de producție din România.....	25
1.3. Situația producției cu produse agricole în România	29
1.4. Balanța comercială cu produse agricole a României în perioada de tranziție	41
1.5. Analiza sectorului agroalimentar prin prisma principalilor indicatori macro-economiци.....	48
Capitolul 2. Considerații privind caracterizarea sub aspect juridic, economic și organizatoric a tipurilor de exploatații agricole existente în agricultura României... 62	
2.1. Situația exploatațiilor agricole în perioada interbelică 1921-1945.....	64
2.1.1. Situația exploatațiilor agricole în perioada interbelică 1921-1945.....	65
2.2. Situația exploatațiilor agricole în perioada postbelică (1945-1989).....	70
2.3. Situația exploatațiilor agricole în perioada 1990-2003	89
2.3.1. Legile privind evoluția formelor de exploatații agricole din România, după 1989	90
2.3.2. Evoluția agriculturii României.....	92
2.3.3. Situația actuală a exploatațiilor agricole din țara noastră	104
2.3.4. Tipuri de exploatații agricole și evoluția acestora.....	105
2.4. Concluzii privind actualele probleme	115
Capitolul 3. Caracterizarea condițiilor pedoclimatice și economice ale județului Buzău	118
3.1. Așezarea, suprafața totală, zonele și elementele pedoclimatice ale județului Buzău	118
3.2. Principalele elemente ale economiei județului Buzău.....	128
3.2.1. Agenții economici.....	130
3.2.2. Resursele umane ale județului Buzău	136
3.2.3. Situația modului de folosință a terenului agricol pe ansamblul județului Buzău	138
Capitolul 4. Situația suprafețelor, a efectivelor de animale și a producțiilor agricole vegetale în perioada 1989-2004 din județul Buzău	142
4.1. Evoluția suprafețelor și a produselor vegetale	142
4.2. Evoluția efectivelor de animale și a producțiilor	159
4.3. Evoluția producției globale a județului Buzău.....	168
Capitolul 5. Evoluția exploatațiilor agricole, rezultatele de producție și economico-financiare ale acestora din județul Buzău în perioada 1995 – 2004	170
5.1. Evoluția numărului exploatațiilor agricole a modului de folosință a terenului și a	

efectivelor de animale pe tipuri de exploatații	170
5.1.1 <i>Evoluția numărului de exploatații agricole și a modului de folosință a terenului</i>	170
5.1.2. <i>Situația efectivelor de animale pe tipuri de exploataților agricole</i>	180
5.2. <i>Evoluția rezultatelor de producție și economico-financiare în societățile agricole cu personalitate juridică</i>	184
5.3. <i>Evoluția rezultatelor de producție și economico - financiare în Societățile Comerciale Agricole din Județul Buzău în perioada anilor 1995 – 2004</i>	193
5.4. <i>Evoluția rezultatelor de producție și economico - financiare în Gospodăriilor Țărănești din județul Buzău în perioada anilor 1995 – 2004</i>	202
Concluzii generale	216
Bibliografie	219

INTRODUCERE

Agricultura a fost și rămâne pentru toate timpurile o activitate de bază, vitală pentru existența și dezvoltarea economică și socială a țării. Se poate spune că agricultura din țara noastră a traversat mari transformări structurale ca urmare a procesului de cooperativizare și de etatizare, context în care s-a dezvoltat, ocupând locul cuvenit în structura ramurilor economiei noastre naționale.

Evoluția agriculturii românești a fost marcată, în primul rând, de reforma agrară din 1945. Potrivit legii adoptate la 23 martie 1945 și regulamentului de aplicare a ei au fost expropriate pământurile și proprietățile agricole de orice fel aparținând colaboraționiștilor, criminalilor de război, celor vinovați de dezastrul țării, celor care s-au refugiat în țările cu care România se afla în stare de război ori au fugit în străinătate după 23 august 1944 și celor care s-au înscris voluntari pentru a lupta împotriva Națiunilor Unite, terenurile de peste 10 ha ale celor ce nu-și cultivaseră pământul în regie proprie în ultimii șapte ani consecutivi, bunurile "de mână moartă" și terenurile care depășeau 50 ha proprietate a persoanelor fizice.

Din considerente de oportunitate politică a momentului, au fost exceptate de la expropriere terenurile aparținând clerului, monarhiei și unor cercuri de intelectuali ce gravitau în jurul unor instituții culturale ce dețineau unele terenuri agricole. Se urmărea astfel evitarea unor nemulțumiri ale unor categorii sociale și a confruntării cu unele forțe de care puterea ce se instala avea nevoie în alianțele politice ale momentului. De asemenea, sub incidența legii respective n-au intrat orezăriile, viile și pădurile, precum și fermele-model, regimul lor rămânând să facă obiectul unor legi speciale ulterioare.

Potrivit prevederilor cuprinse în legea din 23 martie 1945, o parte a pământurilor și a inventarului agricol expropriate fără plată de la marii proprietari nu au fost împărțite, ci naționalizate, constituindu-se proprietatea de stat sub formă de gospodării agricole de stat (GAS) și stațiuni de mașini și tractoare (SMT). Pe acest fond, procesul complex de încurajare și dezvoltare a diferitelor forme de

cooperare și asociere în agricultură a putut fi ușor de manipulat și denaturat, încă de la începuturile sale.

În 1949, începe un lung și dificil proces, care durează peste un deceniu, numit atunci transformarea socialistă a agriculturii, în vederea acesteia, au fost folosite cele mai diverse mijloace, de la "lămurirea" țăranilor în privința avantajelor lucrului în comun, la apelul la cele mai simple forme de cooperare, multe tradiționale în satul românesc, și până la presiuni directe, violente în unele cazuri. Astfel, în funcție de zonă, specific și gradul de rezistență al țăranimii au fost organizate grupe de întrajutorare, tarlalizarea, asociații, stâne cooperatiste în zone de munte, întovărășiri, ferme - model organizate cu precădere pe pământurile aparținând statului ș.a.

Alături de acestea, un rol important în forțarea țăranimii de a se înscrie în întovărășiri și cooperative l-a avut sistemul împovăraător, al cotelor obligatorii de produse agricole, introdus în anul 1945 și desființat la sfârșitul anului 1957. Apelul la cote obligatorii de produse agricole în 1945 a fost determinat de împrejurările deosebit de grave: După 1948, sistemul cotelor obligatorii de produse agricole este practicat sub pretextul aprovizionării populației de la orașe cu produse agroalimentare și al protejării păturilor sărace ale țăranimii, iar caracterul progresiv al cotelor, în raport cu puterea economică a gospodăriilor producătorilor agricoli, s-a accentuat, urmărindu-se de fapt atragerea țăranimii în cooperative și diminuarea puterii economice a celor înstăriți, limitarea dezvoltării clasei mijlocii la sate.

În 1949 a început colectivizarea forțată a agriculturii. Ea a fost concepută ca un proces de durată, care urma să se desfășoare, în prima sa fază, sub forma întovărășirilor agricole, iar apoi, pe măsura dezvoltării bazei tehnico-materiale și a formării cadrelor de specialiști, sub forma gospodăriilor agricole colective. Pe lângă acestea, în unele sate, s-au organizat cooperative agricole de producție curentă, formă care, însă, n-a avut o prea largă răspândire.

Primele cooperative agricole de producție, sub denumirea de gospodării agricole colective, sunt înființate în 1949, numărul lor la sfârșitul acestui an fiind de 56. Începând cu anul 1952, sunt înființate întovărășiri agricole de producție, care cunosc o dezvoltare continuă până în 1959, când încep să fie transformate masiv în

cooperative agricole de producție.

În întreaga sa desfășurare, colectivizarea a fost un proces dirijat, de luptă contra proprietății private și nu o „unire benevolă” a producătorilor agricoli particulari.

În perioada totalitară au luat ființă următoarele tipuri de unități de tip cooperatist :

a) întovărășirile agricole — au constituit o formă simplă de cooperare în care pământul țăranilor era strâns la un loc, pentru a fi lucrat în comun cu tractoarele și mașinile statului și cu asistența calificată a specialiștilor agricoli. Pământul, ca și animalele de muncă, rămânea în proprietatea țăranilor întovărășiți, iar repartiția produselor se efectua în raport cu suprafața de teren înscrisă în întovărășire și cu lucrările efectuate de fiecare membru;

b) cooperativele agricole de producție (CAP), numite la început gospodării agricole colective, sunt o formă mai accentuată de socializare în care participanții își pierd dreptul de proprietate asupra pământului și celorlalte mijloace de producție, iar producția obținută nu mai este repartizată cooperatizatorilor, aceștia fiind „retribuiți” după munca prestată.

c) asociațiile economice intercooperatiste (AEI) s-au constituit începând cu anul 1969 prin înțelegerea și participarea mai multor cooperative agricole. Scopul înființării acestor unități a fost acela de a realiza, prin asocierea mai multor CAP-uri, investiții de proporții în domeniul creșterii animalelor, pomiculturii, viticulturii și legumiculturii.

Putem afirma astfel, că prin modul lor de organizare și funcționare unitățile agricole cooperatiste și-au pierdut complet caracterul lor cooperatist, statul preluând, în mod abuziv, exercitarea tuturor componentelor dreptului de proprietate al cooperatizatorilor.

În accepțiunea modernă, cooperarea în producția agricolă este forma de organizare bazată pe stabilirea unor relații permanente între unități independente care produc bunuri și servicii și participă, pe baza specializării, la obținerea produselor vegetale și animale și a produselor agroalimentare aflate în diferite stadii de prelucrare. Cooperarea se dezvoltă și prin organizarea activităților pe întreg

lanțul agroalimentar. Relațiile de cooperare sunt diversificate de varietatea legăturilor ce se stabilesc între agricultură și alte ramuri ale economiei naționale, precum și în interiorul agriculturii între întreprinderile producătoare de mijloace de producție de natură agricolă (semințe, animale de reproducție etc.) și unitățile de depozitare, prelucrare și desfacere a produselor agricole și agroalimentare.

Cooperarea în agricultură îmbracă forme diferite, atât în ceea ce privește cadrul în care se realizează, cooperative sau asociații, cât și ca structuri de producție. Aceste forme se adaptează la nivelul de dezvoltare al forțelor de producție și la sistemul de organizare al agriculturii în țările vest-europene, cooperarea reprezintă una din formele principale de a opera tranziția de la o structură agricolă caracterizată prin exploatații de mici dimensiuni și puțin specializate, spre întreprinderi specializate de dimensiuni mari.

Mișcarea cooperatistă poate servi drept stimulent puternic pentru dezvoltarea regională, prin crearea de locuri de muncă și obținerea de venituri, ele contribuie la creșterea nivelului de trai al populației.

Consider că lucrarea „Cercetări privind evoluția formelor de exploatații agricole și rezultatele economico – financiare ale acestora în județul Buzău” poate fi un ghid pentru administratorii de exploatații agricole în vederea creșterii eficienței economice.

Lucrarea pe care o supun atenției își propune să scoată în evidență următoarele:

1. Situația agriculturii pe total țară;
2. Situația agriculturii județului Buzău;
3. Evoluția rezultatelor de producție și economico-financiară în Societățile Comerciale Agricole, înființate conform Legii nr. 31/ 1990 în județul Buzău;
4. Evoluția rezultatelor de producție și economico-financiara în Societățile Agricole cu personalitate juridică, înființate conform Legii nr. 36 /1991 în județul Buzău;
5. Evoluția rezultatelor de producție și economico - financiare în Gospodăriilor Țărănești din județul Buzău în perioada anilor 1995 – 2004

De asemenea, am căutat să evidențiez pe cât posibil măsuri tehnice,

tehnologice și economice ce trebuie implementate în cadrul procesului managerial al exploatațiilor agricole din județul Buzău în vederea eficientizării procesului de producție.

Aduc, mulțumiri Doamnei Profesor univ. dr. Margareta Oancea pentru îndrumările pe care mi le-a acordat pe parcursul acestor ani, în calitate de conducător științific.

Pentru elaborarea prezentei lucrări am beneficiat de sprijinul Conducerii Universității de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București și a colectivului de cadre didactice și tehnice din cadrul Facultății de Management Inginerie Economică în Agricultură și Dezvoltare Rurală, precum și de sprijinul personalului de la Direcția Generală Agricolă a județului Buzău, cărora le aduc mulțumiri.

Mulțumesc, de asemenea, tatălui meu și întregii mele familiei care m-au susținut de-a lungul întregii perioade și nu în ultimul rând prietenilor mei.